

# Vše o geriatrizaci medicíny a farmacie na evropském sympoziu v Praze



*Po devíti letech se letos v Praze opět uskuteční Evropské sympozium klinické farmacie. A slaví kulaté výročí – koná se už padesáté. Hlavní postavou celé akce je doc. PharmDr. Daniela Fialová, Ph.D., s níž jsme o sympoziu hovořili.*

**Proč jste zvolili jako hlavní téma 50. evropského sympozia klinické farmacie „Polyfarmakoterapie a stárnutí – vysoce individualizovaná, interprofesionální péče zaměřená na pacienta“?**

Stárnutí celosvětové populace a s ním související nárůst zastoupení seniorů – například v ČR do roku 2030 na očekávaných 30 % – patří k velmi aktuálním otázkám současné a budoucí zdravotní péče. Seniori patří k nejčastějším uživatelům léků a zdravotních služeb a populační změny budou vyžadovat i určitou „geriatrizaci medicíny a farmacie“. Bohužel evropské studie posledních desetiletí ukazují, že s rostoucím počtem seniorů lineárně narůstá trend polyfarmakoterapie až hyperpolyfarmakoterapie (10 a více systémově působících léčiv, v rozvinutých zemích takové režimy užívá 20–25 % seniorů) a s tím i procenta polékových komplikací – návštěv u praktických lékařů, akutních polékových hospitalizací i polékových úmrtí, což vše významně zatěžuje zdravotnické systémy.

Jedním z řešení je mimo jiné prosazovat rozvoj klinicko-farmaceutických služeb zaměřujících se na přísné, klinicky vedené individualizace lékových režimů v různých prostředích zdravotní péče (akutní, ambulantní, hospicové, domácí péči a podobně) a klást důraz na péči orientovanou na pacienta a bezpečnou farmakoterapii, a to i po stránce farmakoekonomické. Další nutností je vzájemně lépe spolupracovat v interdisciplinární spolupráci a v koordinaci péče o konkrétní nemocné – seniory, aby péče byla vedena všemi zdravotnickými pracovníky při respektování shodných individuálních cílů, bez významných pochybení a byla co nejúčinnější a nejbezpečnější, tedy směřovala ideálně k vyšší kvalitě života a respektovala individuální potřeby a přání nemocného.

**Jak toho dosáhnout?**

Jsou to velké cíle, kterých lze v reálné klinické praxi dosáhnout pouze významnou podporou individualizované, interdisciplinární, na pacienta orientované péče, což je i hlavním tématem evropského kongresu klinické farmacie v Praze. A do této kom-

plexní péče patří i péče klinických farmaceutů a lékárníků, kteří v systému zdravotnictví hrají společně významnou roli v zajištění všech různých aspektů racionální farmakoterapie.

Trendy „deprescribing“ (minimalizace lékové zátěže) a „geriatrizace medicíny a farmacie“ (tedy vyšší uplatňování specificky geriatrických základních principů v péči o seniory) jsou dnes na celoevropské úrovni prioritou a jdou proti trendům „paušální guidelinové“ preskripce a polyfarmakoterapie. Z tohoto důvodu se i 50. evropský kongres klinické farmacie zaměřuje na tyto moderní oblasti. Péče o komplexní geriatrické nemocné vyžaduje zapojení mnoha odborníků různých oborů, pravidelnou revizi lékových režimů ve vztahu k maximalizaci účinnosti, minimalizaci lékové zátěže a rizik i k individuálním farmakoekonomickým nastavením. Věříme tedy, že téma a odborný obsah evropského kongresu přiláká dostatečný počet klinických farmaceutů, lékárníků a odborníků z různých dalších oborů z celého světa a poskytne všem účastníkům atraktivní, vysoce kvalitní program, ale i možnost sdílení zkušeností a možnost strávit několik krásných večerů v našem nádherném hlavním městě Praze.

**Jakou specializovanou péčí v oblasti farmakoterapie vyžadují geriatřiční pacienti?**

Geriatre je obor, který si již 50 let na jedné straně klesl cestu o uznání jako samostatný klinický obor, s významnou vzdělávací a výzkumnou platformou. Musí tedy sám z erudice svých expertů přinášet nové poznatky, jak jinak a lépe nastavovat péči o geriatrické nemocné s ohledem na parametry geriatrické křehkosti, změny provázející biologické stárnutí organismu, nové diagnostické nástroje pro tuto populaci a podobně. Na druhé straně se snaží u jiných klinických oborů a spolupracovníků prosazovat, aby byla v péči všech zdravotníků respektována základní specifická pravidla geriatrické péče a geriatrické farmakoterapie. V péči o nemocné seniory tedy geriatři úzce spolupracují s odborníky jiných klinických oborů, jelikož zajištění kvalitní péče není jinak možné. V tomto ohledu se v mnoha směrech podobá geriatre i klinické farmacii – jednak v tom, jak je oba obory nutné prosazovat do různých prostředí zdravotní péče, jednak v komplexnosti a náročnosti obou těchto klinických oborů, i v nutnosti prosazovat základní, primární pravidla bezpečnosti a účinnosti nastavení léčebných procesů ve spolupráci s jinými obory.

### V čem jsou senioři jako pacienti ještě specifičtí?

Geriatrická medicína a farmakoterapie je krásná tím, že ke skutečné individualizaci péče a farmakoterapie musí intervenující respektovat řadu individuálních změn farmakokinetiky a farmakodynamiky léčiv, stupně geriatrické křehkosti, jinou homeostatickou odpověď stárnucího organismu na podávané intervence včetně léčiv, znát hodnocení a geriatrické interpretace diagnostických vyšetření a specifických geriatrických klinických škál, a přitom všem respektovat individuální potřeby, individuální odpověď na léčbu, prognózu a kvalitu života geriatrického pacienta. Současně je třeba neustále získávat poznatky z nových typicky geriatrických studií pro intervence v individualizované léčbě, jelikož většina randomizovaných klinických studií byla prováděna na negeriatrické populaci a generovaná standardní, matematicky odhadovaná dávkovací schémata zpravidla neplatí u typicky geriatrických nemocných. Je proto třeba v úpravách lékových režimů vycházet ze studií prováděných specificky na nemocných seniorech.

Jedná se o mnoho jiných poznatků, které je nutné při správně vedené léčbě ve stáří respektovat a skutečně o „umění individualizované geriatrické léčby“. Bohužel ani v základních geriatrických postupech nejsou všichni zdravotníci standardně vzděláváni a cvičeni. Často tedy slyšíme, že o „seniory pečujeme všichni“, ale i základní principy geriatrické péče je zatím schopné aplikovat jen malé procento zdravotnických pracovníků.

### Jaká další témata se budou na kongresu řešit?

Dopolední plenární přednášky kongresu budou věnovány novinkám v oblasti geriatrické farmakoterapie a oblastem, o kterých jsem hovořila v předchozí stati, tedy specifickým geriatrické farmakoterapie u seniorů u různých populačních skupin – u geriatrických pacientů se srdečním selháváním, u demenčních a paliativních geriatrických nemocných, u pacientů léčených anticholinergními lékovými režimy a podobně. Budou představeny nejčastěji užívané nástroje a postupy v individualizaci lékových režimů ve stáří.

V odpoledních sekcích se účastníci mohou těšit první den na spojené národní sympozium klinické farmacie (pořádané s účastí ČOSKF, SKF ČFS i slovenských kolegů) o legislativních cestách v prosazování hrazených výkonů klinických farmaceutů v ČR v akutní a ambulantní péči (středa 19. 10. odpoledne) a proběhne i



*Výzkumná cena Dr. Paula Janssena 2007, Daniela Fialová s manželem Danielem a prvorozenou dcerou Annou (ročník 2006; druhorozená dcera Anežka (ročník 2009) ještě nebyla na světě)*

## Bohužel evropské studie posledních desetiletí ukazují, že s rostoucím počtem seniorů lineárně narůstá trend polyfarmakoterapie až hyperpolyfarmakoterapie.

spojené sympozium českých platform klinické farmacie s Českou geriatrickou a gerontologickou společností (středa 19. 10. navečer), propagující nutnost společně více prosazovat principy racionální geriatrické preskripce.

V odpoledním programu druhého dne bude velmi zajímavá sekce věnovaná ESCP Deprescribing SIG (Special Interest Group), která podporuje principy minimalizace lékové zátěže u různých skupin pacientů včetně geriatrických nemocných. Letos na jaře tato sekce zahájila svoji činnost. Současně proběhnou v tomto dni sympozia evropských projektů EuroAgesim H2020 a I-CARE4OLD H2020 (čtvrtek 20.10. odpoledne a navečer), která budou shrnovat vědecké výstupy o nejčastějších problémech v lékové preskripci u seniorů v účastnických evropských zemích včetně České republiky.

Poslední den kongresu (pátek 21.10. odpoledne) vyvrcholí panelovou diskusí účastníků po-

litických evropských platform – Světové zdravotnické organizace, UNECE, Evropské komise, ECMQ a dalších – nad potřebností podpory a rozvoje klinicko-farmaceutických služeb v různých prostředích zdravotní péče.

Standardně je součástí evropského kongresu ESCP vždy den předem (nyní 18. 10.) celodenní akce pod názvem „Masterclass“, v tomto roce „on mixed research methods (qualitative, quantitative) in deprescribing“. Tento workshop nabídne trénink v nejnovějších výzkumných metodikách v oblasti deprescribing. Všechny plenární přednášky a další sdělení, která jsou plánována během programu kongresu, můžete sledovat na kongresových stránkách <https://www.escp2022prague.org>.

**Domníváte se, že se díky tématům probíraným na kongresu podaří uvést do praxe nějaké novinky? A pokud ano, jaké?**



Zahajovací ceremoniál ESCP Symposia 2013 - ocenění ČLS JEP za Sekci klinické farmacie ČFS ČLS JEP (zleva: Prof. Květina (ČR), Prof. Carter (USA), prof. Salek (UK), Dr. Mill (NL), doc. Fialová (ČR, moderování „Award Ceremony“)

Na ESCP kongres jsou pozváni zástupci významných evropských politických organizací (viz výše) a také českých politických a vzdělávacích organizací (MZČR, SÚKL, VZP a dalších pojišťoven, FaF UK a FaF MU, ČOSKF, SKF ČFS a dalších), které se podílejí na směřování a nastavování procesů zdravotní péče a na zajištění kvality vzdělávání. Odborná náplň kongresu jistě významně přispěje k pochopení významu klinicko-farmaceutických služeb a k podpoře oboru klinická farmacie v různých prostředích zdravotní péče v domácích i evropských podmínkách. Pevně tedy věřím, že se i s pomocí tohoto kongresu podaří nastavovat výkony klinických farmaceutů do dalších prostředí péče – v ČR jsou zatím povolené výkony v ambulantních a na akutních lůžkách – a že se dále podaří motivovat větší množství kolegů k uplatnění na pozicích klinických farmaceutů. Současně věřím, se bude zvyšovat spolupráce lékárníků a klinických farmaceutů v individualizované péči o geriatrické pacienty. Obě odbornosti mohou těmto nemocným v rámci svých pracovních činností nabídnout velmi mnoho a úzká vzájemná spolupráce je nezbytná, například v odesílání pacientů, kteří vyžadují intervence klinických farmaceutů na pracoviště klinických farmaceutů a v odeslání kompenzovaných nemocných k poradenské činnosti lékárníků. Vzájemná interdisciplinární spolupráce s lékařskými obory i v rámci farmaceutických oborů by tedy měla být tímto kongresem také podpořena.

## Jakou účast očekáváte z hlediska domácích a zahraničních delegátů?

Oslava 50. výročí organizace kongresů ESCP

**Péče o komplexní geriatrické nemocné vyžaduje zapojení mnoha odborníků různých oborů, pravidelnou revizi lékových režimů ve vztahu k maximalizaci účinnosti, minimalizaci lékové zátěže a rizik i k individuálním farmakoeconomickým nastavením.**

– Evropské společnosti pro klinickou farmacii – jistě přiláká řadu kolegů, kteří se v rozvoji tohoto oboru v Evropě angažovali během své životní dráhy. Současně je program kongresu lákavý nejen pro klinické farmaceuty, ale i pro lékárníky a všechny další odborníky v interprofesionální péči o geriatrické nemocné. Očekáváme i účast politických delegací, výzkumníků významných evropských projektů a dalších světových zájmových evropských skupin v oblasti „deprescribing“ z Kanady, Austrálie a USA.

Posledního evropského kongresu ESCP v Praze, který jsme organizovali v roce 2013, se účastnilo 700 delegátů. Tento kongres bude první fyzickou velkou akcí po dlouhé době pandemie covidu-19 (pokud nás výjimečná neočekávaná opatření nedonutí jej přesunout do online formy) a očekáváme na jedné straně i pro velmi lákavé téma velký zájem, na druhé straně předpokládáme ještě stále obavy některých kolegů z cestování i z válečné situace na Ukrajině, kterou považují za zemi geograficky velmi blízkou. Některé účastníky jsme měli možnost podpořit ze strany odborných společností, sponzorských darů i ze studentských programů v rámci Erasmu. Ačkoliv si netroufám v této situaci počty odhadovat, moji kolegové z Evropy hovoří o přibližně 500 delegátech. Více v tomto směru bude jasné na konci července.

## Co přinese tato akce farmaceutům pracujícím v lékárnách?

Shrne veškeré současné inovace, které v oblasti individualizované geriatrické farma-



Vědecký výbor a vybraní přednášející ESCP Symposia 2013 v Praze - zprava vpředu: Prof. Hersberger (SW), Dr. Fialová (ČR), Prof. Vlček (ČR), Dr. Gebrandts (ESCP), Dr. Husson (ESCP), Dr. Hanssens (ESCP), Dr. Somers (BE), Prof. Kardas (PL), Dr. Kinnear (UK), zleva vzadu: Prof. Petrovič (BE), Dr. Mareček (ČR), Mgr. Vodička (ČR), Dr. Červený (ČR) a Dr. Černý (ČR)



Členové General Committee ESCP- Evropské společnosti pro klinickou farmacii (2014)

koterapie formují moderní evropské přístupy v racionální geriatrické farmakoterapii a v péči o geriatrické nemocné, nejčastější uživatele léků. Také pro lékárníky tedy nabídne tento kongres mnoho zajímavých klinických přednášek formou „pharmacotherapy updates“ u různých onemocnění častých ve stáří a mnoho inspirací a praktických nástrojů, které lze využít v péči o seniory. Jak bylo uvedeno výše, v péči o seniory zatím nejsou dostatečně respektována ani základní geriatrická pravidla. Je tedy třeba významného posunu v této oblasti u všech zdravotnických pracovníků. Současně lékárníci v racionální a bezpečné farmakoterapii vždy byli a jsou odborníky „prvního zachytu“ a již na pregraduální úrovni cvičíme kolegy, aby dokázali hodnotit a řešit základní léková rizika. Úloha lékárníků v racionální farmakoterapii je tedy také velmi podstatná a podstatná je i spolupráce a vzájemné setkávání se lékárníků a klinických farmaceutů. Lékárník by měl být schopen rozpoznat, které případy pacientů by měl odeslat klinickému farmaceutovi, a klinický farmaceut by měl pravidelně využívat spolupráce s lékárnou v základním poradenství pacientům v racionálním užití léků a v podpoře lékové adherence, po nastavení vysoce individuálního lékového režimu klinickým farmaceutem. Na kongresu budou probírány nástroje, metodiky a zkušenosti využívané v

interdisciplinární spolupráci různých specialistů v geriatrické farmakoterapii v různých zemích, i spolupráce klinických farmaceutů a lékárníků.

### Co nejdůležitějšího se aktuálně řeší na platformě Evropské společnosti klinické farmacie?

Evropská společnost klinické farmacie se omlazuje, do hlavního výboru společnosti i jednotlivých komisí přicházejí kolegové velmi progresivní, kteří mají významné národní zkušenosti se vzděláváním v klinické farmacii a v prosazování praktikování klinické farmacie ve svých zemích i v rámci evropských programů. V komisích ESCP – vědecká, edukační, komunikační a komise pro SIG (Special Interest Groups) – je nyní prosazováno zastoupení všech účastnících se zemí a úzká komunikace s členskými platformami a se členy samotnými.

ESCP v posledních letech velmi zajímá, jaké aktivity na úrovni vzdělávání, podpory výzkumu a praktikování klinické farmacie nabízí svým členům, více podporuje zapojení kolegů ze střední a východní Evropy i rozvojových zemích a poskytuje státním v obtížnější situaci specifické benefity, například v registracích na odborné akce. Vědecký výbor ESCP (RESCOM) zahájil jednání s pracovní skupinou ESCP SIG Deprescribing nad inovativními mezinárodními výzkumnými projekty v klinické farmacii. Intenzivní spolupráce ESCP probíhá i s FIP v definování společných praktických guidelines v

podpoře pacientů s psychiatrickými onemocněními (aktivity byly započaty po lisabonském kongresu ESCP v roce 2021), spolupracujeme i na akreditačních standardech pro obor klinická farmacie s EAHP a dalšími organizacemi Evropy v rámci Evropské agentury pro akreditaci farmaceutických oborů. Spolupráce probíhá i s PCNE, zejména na společných projektech a vzájemné účasti delegátů na akcích obou společností.

### A jaká témata jsou pro vás osobně prioritou?

Co se týče mých osobních priorit, velmi se nyní angažuji v evropských aktivitách v oblasti „deprescribing“ v geriatrické farmakoterapii a ve vedení evropské skupiny SIG ESCP Deprescribing, společně s kolegou prof. Stephanem Byrnem z Irska. Jedná se o aktivity vzdělávací, guidelineové i výzkumné v dané oblasti, spojené s aktivitami, které mi byly přiděleny v rámci prací pro General Committee ESCP a Research Committee ESCP. Tyto inovativní odborné práce jsou pro mne lákavé a motivující i na evropské úrovni.

### V jaké další mezinárodní spolupráci se angažujete? A co se v rámci ní řeší?

Výzkumná skupina „Stárnutí, polyfarmakoterapie a změny terapeutické hodnoty léčiv ve stáří“, která pod mým vedením působí na FaF UK, řeší několik výzkumných projektů v



Pracovní workshop mladých výzkumníků ve farmakoepidemiologii, projekt ESR7 EuroAgeism H2020, ESCP Sympozium v Ljubljani, Slovinsko 2019

oblasti racionální geriatrické farmakoterapie. Prvním z nich je evropský projekt EuroAgeism ve výzkumném programu Horizont 2020 (2017–2022), který se zabýval otázkami přímé i nepřímé diskriminace seniorů v poskytování různých služeb, včetně oblasti racionální farmakoterapie. Tato poslední oblast byla v 7. programu celého projektu naší výzkumnou oblastí.

V rámci projektu EuroAgeism H2020 bylo v ČR vyšetřeno 1602 seniorů ve třech prostředích zdravotní péče a 2500 seniorů v 6 evropských zemích a byly hodnoceny specifické problémy v oblasti racionální geriatrické preskripce (nevhodnost volby léčiv pro seniory, nerespektování geriatrických dávkování, nerespektování různých geriatrických rizik a podobně). Projekt nám umožnil popsat současnou situaci v této oblasti v ČR i v zahraničí a komunikovat a navázat spolupráci přímo s politickými organizacemi Evropy (SZO, UNECE, se zástupci Age Platform Europe, Evropské komise v Bruselu, Evropského centra ve Vídni a dalšími), s nimiž jsme měli možnost spolupracovat i na politických výstupech. Vědecké výsledky tohoto projektu budou představeny druhý den kongresu, ve čtvrtek 20. 10. odpoledne.

Dalším projektem, kterého se účastníme, je projekt I-CARE4OLD H2020, vyvíjející SW nástroje, které mají pomoci lépe cílit individualizovanou léčbu u chronicky geriatrických nemocných, zejména v domácí péči a léčebnách pro dlouhodobě nemocné. Velmi obdobné cíle má i národní projekt INOMED OPVV, jehož výstupy cílíme zejména na podporu uplatnění klinických farmaceutů v ambulantní sféře. Poslední z evropských projektů, kterého se účastníme, se jmenuje START a je zaměřen na hodnocení racionality geriatrické preskripce v léčebnách pro dlouhodobě nemocné ve čtyřech evropských zemích. Hlavním cílem projektu je opět podpořit v těchto zemích rozvoj klinicko-farmaceutických služeb a interdisciplinární spolupráci klinických farmaceutů.

## Můžete přiblížit další aktivity a plány do budoucna Univerzitního centra klinické farmacie, které vedete?

Univerzitní centrum klinické farmacie (UCKF, [www.faf.cuni.cz/uckf](http://www.faf.cuni.cz/uckf)) bylo založeno v roce 2014 a jeho hlavním cílem bylo vždy podporovat inovace a vysoce kvalitní vzdělávání v oboru klinická farmacie – primárně na úrovni specializační odborné přípravy v oboru klinická farmacie, ale řada kurzů je vhodná a otevřená k účasti všem kolegům lékárníkům i dalším zdravotnickým pracovníkům. Našich kurzů se účastní také lékaři různých specializací. Hlavní vizí UCKF je usnadňovat transfer nejnovějších poznatků v klinické farmácii z univerzitní sféry do aplikační sféry. Současně je naším cílem vytvořit odbornou platformu pro setkávání klinických farmaceutů z různých regionů ČR, i pro setkávání těchto odborníků s dalšími zdravotníky – lékárníky, lékaři a sestrami z různých prostředí zdravotní péče. Nyní vstupujeme do fáze akreditace a intenzivně rozvíjíme spolupráci zejména s oběma klinicko-farmaceutickými platformami v ČR – Sekcí KF ČFS ČLS JEP a ČOSKF ČLS JEP – i s řadou lékařských společností.

V posledních letech se snažíme významně rozšiřovat také spolupráci mezinárodní. Úzce spolupracujeme na evropských vzdělávacích aktivitách právě s ESCP (Evropskou společností pro klinickou farmacii) a na podpoře rozvoje klinicko-farmaceutických služeb s politickými organizacemi Evropy, například se Světovou zdravotnickou organizací, UNECE (evropskou divizí OSN), Evropským centrem v Bruselu a ve Vídni a podobně. Organizujeme minimálně jednu mezinárodní akci ročně, za poslední léta se jednalo například o Evropský workshop v rámci ESCP Sympozia v Ljubljani v roce 2019, Evropskou tréninkovou školu a mezinárodní diskusní den o klinické farmácii pořádaný ve spolupráci s konsorciem evropského projektu EuroAgeism H2020 v květnu 2021. Během 50. evropského

sympozia v Praze proběhne evropský vzdělávací kurz European course on population ageing, development of geriatric clinical pharmacy services and research activities in deprescribing. V příštím roce plánujeme též evropský týdenní kurz na téma „Advances in rational geriatric pharmacotherapy and geriatric deprescribing“ (22. – 28. 5. 2023). Srdečně zveme všechny příznivce z řad klinických farmaceutů, lékárníků a dalších zdravotnických pracovníků.

## Jaké jsou hlavní trendy v klinické farmácii v současné době?

Evropskými trendy klinické farmacie je především oblast „deprescribing“ (minimalizace lékové zátěže u rizikových skupin nemocných, včetně geriatrických nemocných, využívající principů vysoce klinicky individualizované farmakoterapie) a snaha o rozvoj služeb klinických farmaceutů do různých prostředí zdravotní péče. Nyní je trendem zejména rozvoj klinické farmacie v domácí péči v Nizozemí, Německu, Turecku a dalších zemích. Jedná se o podstatné aktivity směřující ke snížení polékových hospitalizací a nákladů na zdravotní péči. Trendem klinické farmacie jsou i další specializace v rámci jednotlivých podoborů KF, které, jak se ukazuje, budou postupně nezbytné i v ČR, tedy například specifický trénink klinických farmaceutů pečujících o nemocné v intenzivní péči, na psychiatrických klinikách, na kardiologických odděleních a podobně. Připomíná to následování cest, kterými postupně rozvíjela klinickou farmacii Americká společnost pro klinickou farmacii. Dochází tedy ještě k větší „klinizaci“ klinické farmacie, směřování k samostatné právní odpovědnosti týkající se intervencí u pacientů, což vyžaduje i vysoce kvalitní vzdělávání, a ke směřování v některých oblastech k získání specifických preskripčních práv, zejména tam, kde kliničtí farmaceuti mohou významně pomoci zajistit adekvátní péči.

## Jakým směrem by se podle vás měla vyvíjet klinická farmacie do budoucna – v ČR i v zahraničí?

Některé z trendů jsem již popsala výše a dle mého názoru všechny z nich jsou podstatné, pokud chceme zajistit skutečně individualizovanou péči a farmakoterapii pro rostoucí skupinu geriatrických nemocných, tedy geriatrice, prosazování klinické farmacie ve všech prostředích zdravotní péče, vyšší klinizace, nutnost dostatečného klinického výcviku a zkušeností s intervencemi v individualizované léčbě k převzetí plné odpovědnosti za klinické intervence, úzká spolupráce s lékárníky, lékaři a sestrami v různých prostředích zdra-



Brussels European Region Conference „Towards a World for All Ages“  
 Tisková konference projektu EU COST Action IS1402 v Bruselu, diskusní blok na téma „Inappropriate Prescribing in Older Patients and Aspects of Ageism“ 26.10. 2018, European Commission of Region, Brussels, Belgium  
 Řečníci: Daniela Fialová, Czech Republic (EUROAGEISM H2020 projekt, ESR7 program), Alpana Mair, Scotland (SIMPATY EU project, UK), Sandra Buttigieg, Malta (Association of General Practitioners, Malta)

voční péče, velmi kvalitní vzdělávání na všech úrovních (pregraduální, specializační, kontinuální vzdělávání), podpora mnoha různých klinických a výzkumných programů, které napomáhají rozvoji tohoto velmi potřebného a velmi náročného oboru. Kliničtí farmaceuti byli vždy tvrdě pracující nadšenci řešící těžké intervence, které se nepodařilo vyšetřit v první linii, otevření spolupráci s odborníky všech ostatních specializací. Určitě jsem po 20 letech v tomto oboru přesvědčena, že širokou podporu a pomoc obor KF potřebuje. Na dru-

hé straně rychlost rozvoje klinické farmacie vždy bude určovat i náročný růst odborníků, který závisí nejen na kvalitě vzdělávání, ale i na osobním odhodlání těch, kteří obor následují. Zejména druhou podmínku, kolik kolegů se touto cestou vydá, nelze predikovat.

V ČR jsou v současné době dvě odborné platformy – ČOSKF ČLS JEP a Sekce KF ČFS ČLS JEP, které rozvoj klinické farmacie velmi intenzivně podporují a prosazují společné cesty. Také univerzitní platformy Farmaceutické fakulty UK a Farmaceutické fakulty MU významně posílily

vzdělávání v klinické farmácii na pregraduální úrovni. Podpora UCKF a IPVZ je intenzivní na postgraduální úrovni vzdělávání. Budeme si tedy přát, aby se všechny síly investované tímto směrem dařily a podpora klinické farmacie přinesla dobré plody, jak v rozvoji tohoto podstatného klinického oboru v dalších desetiletích v různých prostředích zdravotní péče, tak v dalším profesním rozvoji lékárenství a jiných farmaceutických oborů při vzájemné spolupráci.

Mgr. Eva Presová  
 Edukafarm, Praha



### Doc. PharmDr. Daniela Fialová, Ph.D.

absolvovala Farmaceutickou fakultu Univerzity Karlovy (FaF UK) v roce 1998. Od té doby se věnuje farmakoterapii geriatrických pacientů. Na FaF UK vede od roku 2014 Univerzitní centrum klinické farmacie. Angažuje se v tuzemských i mezinárodních odborných společnostech.

Vážené kolegyně, Vážení kolegové,

jménem Evropské společnosti pro klinickou farmacii (ESCP- European Society of Clinical Pharmacy)

Vás srdečně zveme na

## 50. Evropské sympozium klinické farmacie v termínu 19.–21. říjen 2022

**Rezervujte si prosím místa v diářích, na této odborné akci Vás velmi rádi uvítáme!**

Odborný obsah sympozia bude zaměřen na problematiku stárnutí populace, vysoce individualizovanou farmakoterapii ve stáří a podporu rozvoje klinicko-farmaceutických služeb v různých prostředích zdravotní péče. Vědecký program bude zahrnovat plenární přednášky, minisympozia, workshopy, ústní sdělení, posterové prezentace, posterová diskusní fóra a různorodé networkingové aktivity.

Více informací najdete od 1. dubna na oficiálních stránkách kongresu:

<https://escp2022prague.org>.

Těšíme se na shledání s Vámi!

S pozdravem (za General Committee ESCP a přípravné výbory Sympozia)

**Doc. PharmDr. Daniela Fialová, Ph.D. a kolektiv organizátorů**

## 50. EVROPSKÉ SYMPOZIUM KLINICKÉ FARMACIE

19.–21. říjen 2022

**Polyfarmakoterapie a stárnutí – vysoce individualizovaná, interprofesionální péče zaměřená na pacienta**

